

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

MLÁDEŽ A MAFIE V LITERÁRNÍ TVORBĚ ROBERTA SAVIANA

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Václav Grubhoffer, Ph.D.

Autor práce: Darina Vernerová

Studijní obor: Italský jazyk

2022

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Dále prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu své kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Strakonice, 30. dubna 2022

Darina Vernerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu této bakalářské práce Mgr. et Mgr. Václavu Grubhofferovi, Ph.D. za předání cenných znalostí a trpělivost. Zároveň děkuji celému Ústavu romanistiky Filozofické fakulty Jihočeské univerzity za vstřícnost a podporu během mého studia.

ANOTACE

Předkládaná bakalářská práce se zabývá tématem mládeže a organizovaného zločinu v literární tvorbě neapolského novináře a spisovatele Roberta Saviana. Má za cíl představit autora a sociokulturní prostředí, ze kterého pochází a jeho rodinné zázemí, dále pak komparovat fikční obraz italské mládeže přítomný v jeho literárním díle s realitou současné Itálie. Podrobněji se zaměří především na dva romány věnované mládeži ve službách neapolské Camorry, a to *La paranza dei bambini*, 2016 (česky Piraně, 2019) a *Bacio feroce*, 2017 (česky Zuřivý polibek, 2021).

KLÍČOVÁ SLOVA

Roberto Saviano, mladiství, organizovaný zločin, mafie, Camorra

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the theme of youth and organized crime in the literary work of Neapolitan journalist and writer Roberto Saviano. It aims to introduce the author and the socio-cultural environment from which he comes and his family background and, moreover, to confront his belles-lettres literature with the reality of contemporary Italy. In particular, it will focus in detail on two novels *La paranza dei bambini* and *Bacio feroce* dedicated to youth in the service of the Neapolitan Camorra.

KEYWORDS

Roberto Saviano, youth, organized crime, mafia, Camorra

Obsah

Úvod.....	7
1. Roberto Saviano	9
2. Dětská paranza v románech Roberta Saviana	12
2.1 Mahárádža	14
2.2. Piškotek	16
2.3 Jaksemřek	17
2.4 Dragonból.....	17
2.5 Rogalo	18
2.6 Lollipop	18
2.7 Další členové <i>paranzy</i>	19
2.8 Společné znaky literárních mladistvých mafiánů.....	19
3. Realita versus fikce	21
3.1 Emanuele Sibillo	21
3.2 Mariarka Savarese	23
3.3 Pasquale Sibillo	24
3.4 Dětská paranza versus skutečné tradiční klany	24
Závěr.....	27
Riassunto	29
Seznam použitých zdrojů	31

Úvod

Vidět Neapol a zemřít. Rčení, které se díky Johanu Wolfgangu Goethovi vžilo do povědomí lidí jako oslava krás kampánské metropole, mělo původně negativní význam a bylo spojováno s masivním šířením nemoci syfilis v 15. století, tedy v době, kdy se francouzský král Karel VIII. rozhodl město dobýt. Dnes se na pozadí organizovaného zločinu výrok dostává zpět ke svému původnímu vyznění.

Počátky organizovaného zločinu v Itálii můžeme sledovat nejpozději od 17. století, kdy se na Sicílii začaly objevovat první tlupy, které se zabývaly především krádežemi dobytka. Jednalo se více méně o oddělené skupiny, které spolu prakticky vůbec nekomunikovaly, nebo jen velmi málo. Změnilo se to zhruba v polovině 19. století, kdy našly společné nepřátele a těmi byli bourbonští vládci ostrova. V uvedeném období se tyto skupiny začaly označovat jednotným výrazem mafie. Ta postupně prorostla do celé sicilské společnosti, začala se angažovat například v policejních službách. Mafiáni dále zastávali funkce výběrčích daní, ovládali také obsazování úřednických i politických funkcí, pod kontrolou měli i tamní finanční systém. Z kraje 20. století se mafie, často nelegálně, dostala za hranice Itálie, a to především do Spojených států amerických. V současnosti operuje italská mafie na všech kontinentech. Její stopy vedou i do České republiky,¹ ale i na Slovensko.²

Těch, co se v minulosti pokoušeli mafii zastavit, bylo mnoho. Z těch zvučnějších jmen to byli především palermský policejní náčelník Cesare Mori, fašistický diktátor Benito Mussolini či soudci Paolo Borsellino a Giovanni Falcone.³ Pokud téma mafie v Itálii zmíníme dnes, snad každému se vybaví jméno Roberto Saviano. Rodák z Neapole, novinář, spisovatel a scénárista, který infiltroval neapolskou Camorru a ve své knižní prvotině s názvem *Gomorra* (2006) podal rozsáhlé svědectví o jejích praktikách a rozpínavosti. Tomuto námětu se věnuje nepřetržitě v různých kontextech, vydal už více než deset publikací. Za svou práci získal mnohá ocenění, Janovská univerzita mu dokonce v roce 2011 udělila čestný titul v oboru právo za přínos v boji proti zločinu a obrany principu legality v Itálii.⁴

¹ *Italská mafie prorostla i do Prahy. Pere tam špinavé peníze, podezřívá policie.* Echo24.cz [online]. ECHO MEDIA, 2018, 12. března 2018 [cit. 2022-05-04]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/S5FKB/italska-mafie-prorostla-i-do-prahy-pere-tam-spinave-penize-podezriva-policie>.

² *Italská mafie je na Slovensku už dlouho, píše skrývající se autor bestselleru Gomora.* Lidovky.cz [online]. 1. března 2018 [cit. 2022-05-04]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/saviano-mafie-se-na-slovensku-skrývaji-a-investuji-zde-uz-dlouho.A180301_190931_in_zahranici_ele.

³ CAWTHORNE, Nigel. *Historie mafie*. Praha: Dobrovský, 2016. Knihy Omega. ISBN 978-80-7390-347-3, s. 6.

⁴ *Genova, laurea a Saviano: «La dedico ai Pm di Milano»* [online]. Genova: GEDI News Network S.p.A., 2011, 22. ledna 2011 [cit. 2022-05-04]. Dostupné z: <https://www.ilsecoloxix.it/genova/2011/01/22/news/genova-laurea-a-saviano-la-dedico-ai-pm-di-milano-1.32966415>.

Dnes Neapolí pulzuje téma mladistvých, kteří se dobrovolně přidávají k mafii, i když sami k mafiánským rodinám nepatří. Jejich centrem je Camorra, neboť Cosa Nostra či 'Ndrangheta stále ještě ctí krevní pouto a své členy z ulice nepřijímají. Do Camorry se může dostat kdokoliv, kdo jí může nabídnout své služby.⁵

Téma mládeže a organizovaného zločin se v literární tvorbě Roberta Saviana opakuje. Zatímco v jeho raných dílech jako již zmíněná *Gomorra* či *Opak smrti* jsou mladí zmiňováni spíše jako náhodné oběti vyřizování účtů mezi klany, v románech *Piraně* a *Zuřivý polibek* se již Saviano věnuje adolescentním jedincům, kteří se na činnostech mafie aktivně podílejí. Právě z posledních dvou zmíněných děl bude vycházet i tato kvalifikační práce, která si klade za cíl analyzovat a interpretovat literární obraz Savianových nezletilých antihrdinů a zjistit, co je přivádí na dráhu organizovaného zločinu, z jakého pocházejí sociokulturního prostředí a jakou roli v jejich osudech sehrávají tradiční rodinné klany. Protože je pravdivost tvorby Roberta Saviana často zpochybňována, jak sám autor přiznává v díle *Gridalo* (2020),⁶ je záměrem této práce zároveň ověřit, nakolik se literární reprezentace zkoumaných fenoménů shoduje s realitou současného italského jihu.

V první kapitole této práce představím samotného autora, jeho tvorbu, život a rodinné zázemí. V druhé kapitole uvedu romány *Piraně* a *Zuřivý polibek*, analyzuji charaktery hlavních protagonistů a pokusím se shrnout, z jakého sociokulturního prostředí pocházejí. Třetí kapitolu věnuji reálným postavám a porovnám je s jejich literárním obrazem. Výzkum povedu prostřednictvím analýzy charakterů hlavních postav a jejich rodinného zázemí, který následně porovnám s dostupnými zdroji, které pojednávají o skutečné situaci. Primárními zdroji budou díla Roberta Saviana. Sekundárními zdroji budou publikace zabývající se tématem italské mafie, vycházet budu též z novinových článků, dokumentů a studií, jelikož jde o námět poměrně nový a aktuální. Zjištěné skutečnosti okrajově doplním statistickými údaji. Protože se domnívám, že se jedná o téma, které nelze přehlížet, a mou snahou je přiblížit jej široké veřejnosti, budou citace v textu pro lepší srozumitelnost uvedeny v českém překladu Alice Flemrové. Citace originálu budu citovat v poznámkách pod čarou.

⁵ DI LORENZO, Giovanni a Roberto SAVIANO. *Erklär mir Italien!: Wie kann man ein Land lieben, das einen zu Verzweiflung treibt?*. 2. vydání. Köln: Kippenheuer & Witsch, 2019. ISBN 978-3-462-05193-3. s. 97.

⁶ SAVIANO, Roberto. *Gridalo*. Itálie: Giunti editore S. p. A./Bompiani, 2020. ISBN 978-88-301-0091-6., s. 520-521.

1. Roberto Saviano

Neapolský novinář, spisovatel a scénárista Roberto Saviano se narodil 22. září 1979 v Neapoli, kde též vystudoval filosofii, a to na Univerzitě Fridricha II. Dětství prožil v Casertě spolu s rodiči a mladším bratrem Riccardem, který se v dospělosti stal zdravotníkem. Po incidentu, kdy jako záchranář zasahoval u dopravní nehody, při které mu lehce zraněný muž vyhrožoval, protože v něm poznal bratra Roberta Saviana, se Riccardo přestěhoval na sever Itálie a své příjmení používá s velkou opatrností.⁷

Robertův otec Luigi Saviano pochází z Frattamaggiore a je veterinární lékař, který má v Neapoli soukromou ordinaci. Matka Maria Rosaria Ghiara je původem Židovka, která se narodila v Trentu ligurským rodičům, ale i ona vyrostla v Casertě. Je profesorkou na neapolské Univerzitě Fridricha II. Dlouhé roky také vedla mineralogické muzeum *Il Museo di mineralogia di Napoli*. Zatímco otec chtěl, aby se Roberto stal slavným fotbalistou nebo lékařem, jeho matka z něj chtěla mít chemika. On však odmala toužil psát. Jak sám uvedl, psaní byl jeho způsob, jak se vypořádat se světem.⁸ Postupně začal tvořit pro noviny a časopisy jako jsou italská periodika *La Repubblica* či *L'espresso*, ale i pro americký deník *New York Times*, britský *The Guardian* a německý týdeník *Der Spiegel*.

Zlom v Savianově kariéře novináře a spisovatele přináší jeho knižní prvotina s názvem *Gomorra. Viaggio nell'impero economico e nel sogno di dominio della Camorra* (2006, česky *Gomorra. Osobní výpověď o ekonomické moci a brutální rozpínavosti neapolské camorry* Paseka 2008 a 2011), která se stala světovým bestsellerem. Jen v Itálii se jí prodalo přes dva miliony kusů, celosvětově pak přes deset milionů, a byla přeložena do více než padesáti jazyků.⁹ Dočkala se filmového i televizního zpracování, za která Roberto Saviano získal několik významných ocenění. V prosinci 2009 převzal dokonce za přítomnosti Daria Fo titul čestného člena Accademia di Brera.¹⁰

Nedlouho po vydání románu *Gomorra* byla Robertu Savianovi přidělena policejní ochrana. Původně se mělo jednat jen o pár dní, ale pro opakované výhrůžky smrtí je pod ochranou nepřetržitě dodnes. K tomu, že získal vlastní ochranku, přispěl velkou měrou

⁷ SAVIANO, Roberto. *Sono ancora vivo*. Milano: Bao Publishing, 2021. ISBN 978-88-3273-651-9., s. 8: "Mio fratello si è trasferito nel Nord Italia, e ha iniziato a usare con maggiore prudenza il suo cognome." (Překlad v textu D. V.).

⁸ SAVIANO, R. Gridalo, s. 10: "Quando ero uno studente scrivevo molte lettere, ne ero ossessionato. Scrivere era il mio modo di stare al mondo." (Překlad v textu D. V.).

⁹ *Gomorra (romanzo)*. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: [https://it.wikipedia.org/wiki/Gomorra_\(romanzo\)#cite_note-3](https://it.wikipedia.org/wiki/Gomorra_(romanzo)#cite_note-3).

¹⁰ *Roberto Saviano*. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.wikidata.org/wiki/Q25163#P166>.

především spisovatel a filosof Umberto Eco, který označil Saviana v italské televizi za národního hrdinu.¹¹ Později se k Umbertu Ecovi připojila další zvučná jména jako Dario Fo, Günter Grass nebo Michail Gorbačov. Solidaritu se Savianem vyjádřil následně i tehdejší starosta Caserty Nicodemo Petteruti: „*Roberto není sám, nesmíme ho nechat samotného. Jeho bezpečnost je povinností naší společnosti.*“¹² Dnes ho doprovází sedm bodyguardů, dvě neprůstřelná auta a na jednom místě nezůstává déle než pár dní. Bydlí převážně v policejních kasárnách nebo anonymních hotelových pokojích. Ačkoliv se mu ochranka snažila sehnat byt, kde by mohl zůstat, tyto pokusy pokaždé ztroskotaly. Pronajímatelé ho vždy poznali, a buď hrozilo vyzrazení, nebo jej odmítli ubytovat, protože se sami nechtěli dostat do problémů. Na čas se Saviano uchýlil i do New Yorku, kde přednášel na univerzitě. Konkrétně na Manhattan se pak pravidelně vracel.

Při svých přesunech se Saviano setkává i s nepochopením od svých příznivců. Jedna fanynka na letišti mu například vynadala za to, že zatímco ona se za něj modlí, on si letí na dovolenou.¹³ Přitom kdykoliv se chce Saviano zúčastnit nějaké kulturní akce nebo navštívit někoho ze svých blízkých, musí to své ochrance nahlásit alespoň tři dny dopředu a ta pak rozhoduje, za jakých podmínek a zda vůbec je to pro spisovatele bezpečné. Současnou situaci Saviano velmi trpí, neboť nemůže navazovat žádné blízké vztahy.¹⁴ Vzhledem k tomu, že je nucen se skrývat od svých sedmadvaceti let, strávil v izolaci většinu svého produktivního života. Faktem ale je, že od vydání *Gomorry* se vnímání mafie v Itálii změnilo. Více se o ní mluví, boj proti organizovanému zločinu je lépe financován a Itálie dokonce přistoupila k zabavování majetku klanů. Rekordní byl v tomto ohledu rok 2010, kdy se italským úřadům podařilo zabavit mafiánskému bossovi Vicu Nicastrovi majetek za bezmála 40 miliard korun.¹⁵ Jednalo se především o firmy, pozemky, luxusní automobily. I přesto se Roberto Saviano nechal slyšet, že své dílo *Gomorra* v podstatě nenávidí a pohrdá jím.¹⁶ Lístek, který se objevil ve schránce domu jeho matky a na němž byla Savianova fotografie s pistolí u hlavy, mu zásadním způsobem změnil život.¹⁷

¹¹ Umberto Eco: *non lasciamo da solo Saviano*. La Repubblica [online]. GEDI Gruppo Editoriale S.p.A., 2006, 10. října 2006 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://ricerca.repubblica.it/repubblica/archivio/repubblica/2006/10/16/umberto-eco-non-lasciamo-da-solo-saviano.html>.

¹² *Attivate misure di protezione per Saviano*. Corriere della sera [online]. Rcs Quotidiani Spa, 17. října 2006 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: https://www.corriere.it/Primo_Piano/Cronache/2006/10_Ottobre/16/saviano.html: „Roberto non è solo, non dobbiamo lasciarlo solo. La sua sicurezza è un debito per la nostra società.“ (překlad v textu D. V.).

¹³ SAVIANO, Roberto. *Sono ancora vivo*, s. 126-127.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ *Itálie v rekordním zásahu proti mafii zabavila majetek za miliardy*. Novinky.cz [online]. Borgis, 2003 - 2020, 14. září 2010 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/clanek/italie-v-rekordnim-zasahu-proti-mafii-zabavila-majetek-za-miliardy-58555>.

¹⁶ *Roberto Saviano: Můj život s ozbrojenou ochrankou*. Investigace.cz [online]. České centrum pro investigativní žurnalistiku, 2021, 25. dubna 2015 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/roberto-saviano-muj-zivot-s-ozbrojenou-ochrankou/>.

¹⁷ SAVIANO, R. *Sono ancora vivo*, s. 21.

Právě patnácti letům stráveným v utajení se věnuje ve své předposlední knize *Sono ancora vivo* (2021). Ta se svým zpracováním i typem v ní obsažených informací zcela vymyká všemu, na co jsme byli z pera Roberta Saviana doposud zvyklí. Jedná se totiž o grafickou novelu, kterou výtvarně zpracoval izraelský umělec Asaf Hanuka, v níž Saviano dává čtenáři nahlédnout do svého soukromí. Kromě toho, že se dozvídáme, jakým způsobem, kdy a kde měl být zabit mafii, prozrazuje nám i více o svých vztazích v rodině a o svém dětství. Vrací se do dob, kdy s otcem jezdil na výlety na kole za svým dědečkem, který mu ukázal svět jako nekonečný příběh. Často od něj slýchal vyprávění o tom, jak jako tankista sloužil ve válce nebo jak přežil koncentrační tábor. Pro Roberta Saviana byl jeho děda člověkem silné morálky. O své tetě pak v knize mluví jako o druhé matce. Ta je pro něj oporou i v současné době, zdá se, že ji i přes současné podmínky, v jakých žije, pravidelně navštěvuje. O tom, zda vídá i své rodiče se však v knize nezmiňuje.

Kombinace kreseb a Savianových vzpomínek na život před *Gomorra* a po ní ukazuje Roberta Saviana v jiném světle. Čtenář jej zná jako neúnavného bojovníka proti organizovanému zločinu a neustálého kritika společnosti, jehož názory jsou hlasité, ale až díky knize *Sono ancora vivo* začínáme chápat, proč je jeho potřeba být slyšet tak obrovská. Mafie ovlivňuje jeho život od malička, svědkem první vraždy na ulici se stal už jako dvanáctiletý. Není to však jediné místo v jeho tvorbě, kde se vrací zpět v čase. V úvodní kapitole knihy *Gridalo* (2020), v níž promlouvá ke svému mladšímu já, vypráví: „*Když jsem byl ještě dítě a navštěvovali nás příbuzní ze severní Itálie, nedokázal jsem je vzít do turistických zákoutí svého města. Ukazoval jsem jim místa, kde byli zastřeleni vojáci camorrry. Vodil jsem je k náhrobkům, k improvizovaným kapličkám u cesty, které se v uličkách kraje vyrojily jako houby po deštivé noci. Nechával jsem je z dálky pozorovat válku, kterou jsem zažíval. Matky mrtvých, jak nosí květiny do těch špinavých míst, čistí fotorámečky, roní slzy, sem tam pronesou pár slov a nějakou tu modlitbu. Museli vidět všechny ty skvrny od krve na asfaltu. Salvy z kulometů v okenicích si museli vyfotit, aby je ukázali po návratu svým přátelům. Připadalo mi, že tím nechávám tepat pravdu, protože pravda krvácí, nevysychá.*“¹⁸ Je tedy patrné, že mafie a organizovaný zločin Saviana výrazně ovlivňují již od útlého věku.

¹⁸ SAVIANO, R. *Gridalo*, s. 16: “*Da bambino, quando venivano a trovarci i parenti dal Nord d'Italia, non sapevo condurli negli angoli turistici della mia città. Gli facevo vedere i crocicchi dove erano stati sparati i soldati di camorra. Li portavo davanti alle lapidi, ai gessetti, cioè alle edicole improvvisate, quelle nate come funghi dopo una notte di pioggia, nei vicoli del mio paese. Mi piaceva fargli osservare da lontano la guerra che vivevo, le madri dei morti portare fiori in quei luoghi squallidi, pulire le cornici delle foto, spendere lacrime, parole e qualche preghiera. Le macchie di sangue sull'asfalto, quelle dovevano vederle tutte. Quelle dovevano vederle tutti. Le raffiche di mitra sulle saracinesche dovevano fotografarle per mostrarle ai loro amici, al rientro. Mi sembrava così di far palpitare la verità, perché la verità sanguina, non secca.*” (Překlad v textu D. V.).

Téma mládeže a zločinu v Neapoli se objevuje v mnoha Savianových dílech, ale až v románech *Paranza dei bambini* (česky *Piraně*, Paseka, 2019) a *Bacio feroce* (česky *Zuřivý polibek*, Paseka, 2021) se do popředí Savianova zájmu dostávají mladiství, kteří se do činnosti mafie zapojují aktivně. Že se organizovaný zločin a násilí nevyhýbá ani dětem, naznačuje již samotné autorovo věnování z poslední jmenované knihy: „*Věnováno G., nevinnému, zabitému v sedmnácti letech, a N., vinnému, který zabil v patnácti letech.*“¹⁹

Zajímavé na těchto dvou románech je především to, že se jedná o první Savianova díla, v nichž k sobě jednotlivé postavy promlouvají, neboť v předcházející tvorbě byl vypravěčem výhradně sám autor a jednalo se převážně o texty, které bychom mohli označit za publicistické. Jde o čtenáři vítanou změnu, neboť jeho předchozí publikace jim byly často pro velké množství místních názvů a jmen méně srozumitelné. Románové zpracování přidalo tématu mladistvých a mafie na atraktivitě a otevřelo jej tak i širší veřejnosti. Na internetovém portálu *Databáze knih* ohodnotilo 144 uživatelů *Gomorru* 79 procenty, *Piraním* dalo 50 uživatelů celkové hodnocení 85 procent. *Zuřivý polibek* v době, kdy vznikala tato práce, dosahovala hodnocení 100 procent, ale jelikož se na pultech českých knihkupectví objevil teprve v listopadu roku 2021, počet čtenářů, kteří knihu hodnotili, je nízký a proto tento údaj uvádím jen pro ilustraci.²⁰

Savianovým cílem v boji proti mafii je dostat informace o ní mezi obyčejné lidi, jak potvrzují i jeho slova v rozhovoru pro server idnes.cz: „*Příběhy, které stojí osamoceně a daleko, se vyprávěním stanou příběhy všech, kdo je čtou. Mafie se nebojí těch, kdo je píšou, ale těch, kdo si je přečtou. Když se zmocníš příběhu, přestane být stínem, ale stane se osobní událostí.*“²¹ To se v případě *Piraní* a *Zuřivého polibku* povedlo.

2. Dětská paranza v románech Roberta Saviana

Děj románů *Piraně* a *Zuřivý polibek*, které na sebe chronologicky navazují, se odehrává v Neapoli, především ve čtvrti zvané Forcella. Hlavními postavami jsou Mahárádža, Briatore, Rogalo, Zoubek, Dragonból, Lollipop, Měkejš, Jaksemřek, Dron a Piškotek, parta adolescentů, kteří se rozhodnout založit si vlastní klan, takzvanou *paranzu*.

¹⁹ SAVIANO, Roberto. *Zuřivý polibek*. Přeložil Alice FLEMROVÁ. V Paze: Paseka, 2021. ISBN978-80-7637-094-4, s. 5.

²⁰ Roberto Saviano. *Databáze knih* [online]. Praha: Databáze knih, c2008 - 2022 [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/autori/roberto-saviano-3452>.

²¹ Roberto Saviano: *Jak bojovat s mafii? Musí tě být vidět*. IDNES.CZ [online]. MAFRA, 2022, 14. prosince 2010 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/roberto-saviano-jak-bojovat-s-mafii-musi-te-byt-videt.A101214_174903_zahranicni_btw.

Slovo *paranza* má podle italské encyklopedie Treccani (*L'Istituto della Enciclopedia Italiana fondata da Giovanni Treccani S.p.A.*) několik významů. Může se jednat o rybářské lodě, způsob rybolovu či smažený pokrm z drobných ryb (*frittura di paranza*). V prostředí podsvětí označuje skupinu podvodníků a zlodějů, kteří pracují společně, v neapolském slangu pojmenovává již konkrétně příslušníky Camorry.²²

V případě románů Roberta Saviana se tyto významy metaforicky prolínají: „*Slovo paranza označuje čluny, které lákají ryby na světlo. To nové slunce je elektrické, světlo se rozprostře ve vodě, zmocní se jí, ryby plují za ním, důvěřují mu. Důvěřují životu, vrhají se za ním s otevřenými tlamami, jsou vedeny instinktem. A zatím se roztáhne síť a rychle je obkličuje; oka řídí obvod roje, stahuje se kolem něj.*“²³ Zde si lze pod pojmem světlo představit peníze, luxus a respekt, po kterém neapolská mládež prahne, a to, jak moc je zaslepena vidinou blahobytu, že přehlíží i rizika s tím spojená: „*Světlo se pak zastaví, konečně se zdá, že na něj rozevřené tlamy dosáhnou. Dokud nezačne něco ryby tlačit jednu na druhou, každá hýbe ploutvemi, hledá prostor. Z vody jako kdyby se rázem stala kaluž.*“²⁴ Uvedený způsob rybolovu koresponduje s tím, jak se kolem mladých samozvaných mafiánů stahují sítě rodinných klanů, kteří jim sice zpočátku pomohli v jejich aktivitách, ale zároveň si nechtějí nechat vzít vládu ve svých čtvrtích: „*A světlo zhasne. Ryby jsou vytaženy, moře pro ně prudce stoupá, jako by se mořské dno zvedalo k nebi. Jsou to jen sítě, které je táhnou vzhůru. Jakmile je přidusí vzduch, tlamy se stáhnou do malých zoufalých kroužků a kolabující žábry připomínají rozevřené měchýře. Honba za světlem skončila.*“²⁵

Život hlavních postav románů *Piraně* a *Zuřivý polibek* lze ale přirovnat i k pokrmu zvanému *frittura di paranza*, pro nějž je zásadní vybrat jen samé malé ryby. Jsou to malí tvorové, kteří nestihli vyrůst a jako takoví jsou v zásadě neprodejní. „*Frittura di paranza je rybí odpad a nachází svou chuť jen jako celek.*“²⁶ „*Samí o sobě nemají žádnou hodnotu, ale v papírovém kornoutu se z nich stává lahůdka. V moři nebyli nic, v síti nebyli nic, na misce vah jsou jak nic, ale na servírovacím vozíku je z nich delikatesa.*“²⁷ Pro zkušené mafiány

²² <https://www.treccani.it/vocabolario/paranza/> (Datum návštěvy 19. dubna 2022).

²³ SAVIANO, Roberto. *Piraně*. Přeložil Alice FLEMROVÁ. V Praze: Paseka, 2019. ISBN 978-80-7432-993-7, s. 13. Z italského originálu: „*Paranza è nome di barche che vanno a caccia di pesci da ingannare con la luce. Il nuovo sole è elettrico, la luce occupa l'acqua, ne prende possesso, e i pesci la cercano, le danno fiducia. Danno fiducia alla vita, si lanciano a bocche aperte governati dall'istinto. E intanto si apre la rete che li sta circondando, veloce; le maglie presidiano il perimetro del banco, lo avvolgono.*“

²⁴ Tamtéž, s. 13, z italského originálu: „*Poi la luce si ferma, sembra finalmente raggiungibile dalle bocche spalancate. Fino a quando i pesci iniziano a essere pinti l'uno vicino all'altro, ognuno muove la pinna, cerca spazio. Ed è come se l'acqua diventasse una pozza.*“

²⁵ Tamtéž, s. 13, z italského originálu: „*E la luce si spegne. I pesci vengono sollevati, il mare per loro sale repentinamente, come se il fondale si stesse alzando verso il cielo. Sono solo le reti che tirano su. Strozzati dall'aria, le bocche si schiudono in piccoli cerchi disperati e le branchie che collassano sembrano vesciche aperte. La corsa verso la luce è finita.*“

²⁶ Tamtéž, s. 225, z italského originálu: „*La frittura di paranza è lo scarto dei pesci, solo nell'insieme trova il suo sapore.*“

²⁷ SAVIANO, R. *Piraně*, s. 225, z italského originálu: „*Da soli non hanno alcun prezzo, alcun valore, raccolti in un cuoppo di carta e messi insieme diventano relibatezze. Nulla erano in mare, nulla erano in rete, nessun peso sul piatto del bilanciare, ma sul piatto da portata diventano delicatezza.*“

z tradičních klanů jsou členové *paranzy* jenom děti a často na ně pohlížejí s despektem. Zároveň ale chápou, že zapojit je do jejich činností má i své výhody.

Nicméně i čas, po který je *frittura di paranza* chutným jídlem, je velmi krátký: „...*když jídlo na talíři vystydne, od ryb se odloupne smažená kůrka. Z jídla se stane mrtvola. V moři se rychle rodíme, rychle jsme uloveni, rychle skončíme v rozpáleném kastrole, rychle se ocitneme mezi zuby, rychlá je rozkoš.*“²⁸ Mafiánský život Nicolase Fiorilly zvaného Mahárádža, který je ústřední postavou románů *Piraně* a *Zuřivý polibek*, začíná v patnácti letech, končí jeho smrtí v osmnácti. Podobný osud čeká většinu jeho kamarádů, o kterých budou pojednávat následující podkapitoly. Členové *paranzy* v románech vystupují pod přezdívkami, což je mezi mafiány běžné. „*Takže ty seš ten Mahárádža?*“ *‘Nicolas Fiorillo’* *‘Dyt’ to povídám, Mahárádža... Je důležitý, jak ti říkaj. Přezdívka je důležitější než jméno, to víš, ne?*“²⁹ Mafiáni si je sami nevybírají, ale dostávají. V tom, jakou přezdívku, kdo dostane, může hrát roli vzhled, vada řeči, typické chování a další. Podstatné je, aby s takovým jménem bylo možné rozkazovat. „*Může bejt vošklivý, nemusí nic znamenat, ale nesmí bejt pitomý.*“³⁰

2.1 Mahárádža

Nicolas Fiorillo, zvaný Mahárádža, je hlavou dětské *paranzy*. Na začátku příběhu je mu patnáct let. Již v dětství se stal svědkem vraždy, když šel s matkou po ulici. Zatímco ona se ho snažila od události držet dál, on toužil vidět mrtvolu.

Nicolas, stejně jako většina chlapců v jeho věku, běžně tráví odpoledne na skútru před školou, fotí si selfie, která sdílí na sociálních sítích, a je posedlý především značkovou sportovní obuví, která pro něj byla vždycky důkazem, že stojí pevně nohama na zemi, „*bez těch bot by si nepřipadal jako lidská bytost.*“³¹ Svým otcem, který je učitelem tělocviku, silně pohrdá, protože podle něj nedokáže vydělat dostatek peněz k tomu, aby uživil rodinu a protože si neumí zjednat respekt. Jeho matka, Filomena či Mena, si otevřela malou prádelnu s mandlem na via Toledo v neapolské Španělské čtvrti. Původem je z Forcellly a v Neapoli pracovala v krejčovské dílně jako švadlena.

²⁸ SAVIANO, R. *Piraně*, s. 225, z italského originálu: „...*se si fredda, il fritto si stacca dal pesce. Il pasto diventa cadavere. Veloce si nasce in mare, veloce si è pescati, veloce si finisce nel rovente della pentola, veloce si sta tra i denti, veloce è il piacere.*“

²⁹ Tamtéž, s. 151, z italského originálu: „*Allora sei tu 'o Maraja’* *‘Nicolas Fiorillo...’* *‘Appunto, 'o Maraja... è importante come ti chiamano. È più importante il soprannome del nome, lo sai?’*“

³⁰ Tamtéž, s. 152, z italského originálu: „*Può essere brutto, può non significare niente, ma non deve essere fesso.*“

³¹ Tamtéž, s. 21, z italského originálu: „...*senza quelle scarpe non si sarebbe nemmeno sentito un essere umano.*“

Mahárádžovy studijní výsledky na uměleckém gymnáziu, kde studuje, jsou dobré, exceluje především v psaní slohových prací. Otec se k jeho prospěchu upíná a doufá, že syna bude moci poslat na magisterské studium. Zatímco on je rozhodnutý si kvůli tomu vzít třeba i půjčku, když bude třeba, Nicolas naopak přemýšlí nad tím, že si školu rovnou koupí. Inspiraci, jak vládnout své čtvrti, hledá ve filmu *Il Camorrista*, který vydrží sledovat i deset dní v kuse, a v počítačových hrách. Přirovnává se například k postavě Arna z *Assassin's creed*. Opakovaně čte Vladaře od Nicoly Machiavelliho, „*poněvač učí člověka poroučet*.“³² Netají se tím, že uznává Benita Mussoliniho, Che Guevaru a každého, kdo obětuje vlastní život, aby něčeho dosáhl. Chová obdiv i k islamistickým radikálům, později si dokonce nechá narůst vousy, aby se jim podobal.³³

Na dráhu zločinu se dostává prostřednictvím prodeje drog, konkrétně hašiše. Poměrně záhy skončí v rukách policie, což ho nijak neodradí od toho, aby v trestné činnosti pokračoval, a dokonce si pořídí zbraň. Otec i matka jeho chování zprvu odsuzují, zajímavou skutečností ale je, že poté, co je zabit Nicolasův mladší bratr Christian, který ho obdivoval a jako ke staršímu sourozenci k němu vzhlížel, jeho matka otáčí a chce po synovi, aby bratra pomstil. Najednou má Nicolase za výjimečného člověka, který nedělá chyby, nazývá ho limitovanou edicí. Otec ho naopak ze smrti Christiana viní, rodinu následně opustí a se synem odmítá komunikovat. Ovšem ve chvíli, kdy nezvládá ze svého učitelského platu splácet úvěr, můžeme pozorovat jeho vnitřní rozpor a úvahy nad tím, zda požádat o pomoc syna, který ve svých osmnácti letech vydělává mnohonásobně více než on sám: „*Půl hodiny po tom, co Mena odešla, vzal Nicolasův otec do ruky mobil a chvíli tak na něj civěl, nedokázal se rozhodnout, jestli má zavolat synovi, se kterým už měsíce nemluvil, nebo přímo Meně a říct jí, že si to rozmyslel*.“³⁴

Nicolas během dvou až tří let dosahuje všeho, co si předsevzal – má V. I. P. salonek v klubu zvaném Nový Mahárádža v Posillipu (odtud jeho přezdívka), má peníze a dostatek značkového oblečení. Za sebou má kromě prodeje drog i vraždu svého jedenáctiletého kamaráda, jenž je součástí *paranzy* Eduarda Cirilla, kterému přezdívali Piškotek. Důvodem měla být jeho údajná zrada a snaha jeho matky udělat z Piškotka *pentita*, tedy toho, kdo bude spolupracovat se státním zástupcem a svědčit proti členům klanu.

³² SAVIANO, R. *Piraně*, s. 78, z italského originálu: „*Pecché te 'mpara a cummannà*.“

³³ Tamtéž, s. 243 – 244.

³⁴ SAVIANO, R. *Zuřivý polibek*, s. 173, z italského originálu: „*Dopo appena mezz'ora che Mena se n'era andata, il padre di Nicoals aveva preso il cellulare ed era rimasto a fissarlo per un bel po', indeciso se chiamare il figlio che non sentiva da mesi o la stessa Mena, per dirle che aveva cambiato idea*.“

Krátce poté, kdy Mahárádžovi jeho přítelkyně Letizie, o jejímž rodinném zázemí se prakticky nic nedozvídáme, porodí dceru Christianu, je na Nicolase Fiorillu spáchán neúspěšný atentát. Po něm se musí odebrat do úkrytu, kde má poprvé pocít, že ho jeho způsob života připravuje o zásadní okamžiky lidské existence. Jeho katarzi ovšem čtenář dále sledovat nemůže, jelikož je Mahárádža vlákán do pasti a zabit rukou Archanděla, zkušeného bosse z klanu Faellů, který na počátku Nicolasovi a jeho kamarádům umožnil založit *paranzu* a dodal této skupině zbraně.

Z Nicolase Fiorilly se v závěru románového příběhu stává legenda, místní děti neustále chodí za jeho matkou, aby jim o něm vyprávěla, nechávají si na hlavách vyholit jeho značku F12 a navštěvují nejrůznější místa, která jsou s ním spojená. Nakonec uvažují nad tím, že si po vzoru Mahárádži založí vlastní *paranzu*.

2.2. Piškotek

Eduardu Cirillovi říkají Piškotek a je z celé *paranzy* nejmladší. Žije jen s matkou Gretou a dvěma sourozenci. Jeho otec pracoval v jedné úklidové firmě v nemocnici v Loreto Mare, kde se seznámil s partou, která na Sardinii přepadávala bezpečnostní služby. Nepřežil první spolupráci, ačkoli se akce přímo neúčastnil a řídil pouze únikové vozidlo. Dva ze čtyř lupičů se zachránili a z uloupeného milionu přinesli Piškotkově matce v obálce peníze, konkrétně padesát tisíc eur. Greta si v ten okamžik předsevzala, že své děti před podobným osudem ochrání. To se jí bohužel nepodařilo, Piškotek spáchal první vraždu v deseti letech.

Poté, co se ukázalo, že je Eduardo součástí *paranzy*, navázala jeho matka spolupráci se sociální pracovníci ve snaze vytrhnout ho ze spárů organizovaného zločinu, což Piškotek důrazně odmítl. Mezitím ale Greta zjišťuje, kolik peněz její syn má a svůj názor změní. Místo spolupráce s úřady se rozhodne peníze využít, koupit byt mimo Neapol a své děti odvézt. K tomu už ale nedojde, neboť Nicolas Fiorillo, zvaný Mahárádža, se spoluprací s úřady cítí ohrožený, o změně Gretina postoje se nedozví a Piškotka uškrtí. Následně jeho tělo zapálí před zraky dalších členů skupiny. Eduardu Cirillovi je v té době pouhých jedenáct let. „*Greta měla na rakvi položenou ruku, skoro jako kdyby to byla bóje, která ji nenechá klesnout ke dnu, a přitom se obracela k ženám z rione, matkám jako ona: ,Rodit kluky je strašný. Tohle je jejich*

osud. Nejdřív můj manžel a teďka Eduardo. Proklínám tuhle zemi, proklínám tenhle stát, kterej aby se dobral pravdy, musí mu ji říct jedenáctiletej kluk...“³⁵

2.3 Jaksemřek

O rodinném zázemí Vicenza Esposita, zvaného Jaksemřek, není mnoho známo. Víme, že jeho otec přechovával kradené věci, a když jej propustili z nápravného zařízení, pracoval jako číšník v jedné restauraci v Borgo Marinari. O aktivitách svého syna věděl a dovednosti, s jakými Nicolas Fiorillo paranzu vedl, oceňoval. Když se dozvěděl, že jim v bance dali díky synovým výdělkům úvěr, ač ve skutečnosti šlo o praní špinavých peněz, byl radostí bez sebe.

Jaksemřek, který si svou přezdívku vysloužil proto, že velmi často svou promluvu začínal slovy „Jak sem řek“, ale nebyl z nejodvážnějších. „*Nikdo po něm nebude chtít, aby ze sebe vydoloval odvahu, která mu často scházela: celkem vzato mělo skrývání i své výhody.*“³⁶ Na čas dokonce *paranzu* a Neapol s požehnáním rodičů opustil a odešel do Milána, kde se věnoval restaurátérství. Později se k partě znovu připojil, což se mu stalo osudným. Vincenzo Esposito umírá jako plnoletý na následky průstřelu hlavy.

2.4 Dragonból

Luigi Striano je jediným členem dětské *paranzy*, který má camorristickou minulost. Jeho otec Nunzio Striano, zvaný Místokrál, je ve výkonu trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou v Aquile. Dragonból měl mladší sestru Antoniettu, „*žil v bytě v osobním vlastnictví a jeho matka zvládala výdaje s přehledem.*“³⁷ Nemovitostí vlastnila rodina Strianových více, jeden z bytů Dragonból dokonce poskytl *paranze*, která si v něm založila doupe. Dragonbóla nakonec zabije jeho vlastní sestřenice, Viola Feliciano, dcera dona Feliciano, který udal Nunzia Striana. V době smrti byl Dragonból již plnoletý. Viola Feliciano je v obou zkoumaných románech jedinou

³⁵ SAVIANO, R. *Zuřivý polibek*, s. 239, z italského originálu: „*Greta ci teneva sopra una mano, quasi fosse il galleggiante che non la lasciava affondare, e intanto si rivolgeva alle del rione, madri come lei. – Fare maschi è terribile. I maschi questo destino hanno. Prima mio marito e ora Eduardo. Maledetto sto paese, maledetto questo Stato, che pe' truvà 'a verità deve farsela dire da un bambino di undici anni.*”

³⁶ SAVIANO, R. *Zuřivý polibek*, s. 221, z italského originálu: „*Nessuno gli avrebbe chiesto di tirare fuori il coraggio che spesso non aveva: tutto sommato la latitanza aveva i suoi vantaggi.*”

³⁷ Tamtéž, s. 169, z italského originálu: „*Era l'unico che viveva in una casa di proprietà e sua madre gestiva le spese con agio.*”

adolescentní ženskou postavou, která se v aktivitách mafie angažuje. Není však členkou *paranzy*, pochází z mafiánské rodiny.

2.5 Rogalo

Massimo Rea dostal přezdívku Rogalo. Jeho otec pracuje jako pošťák. Má násilnické sklony a potrpí si na synovy dobré školní výsledky. Jenže Rogalo není zrovna studijní typ a školu vnímá jen jako „dobrý způsob, jak si odpočinout po namáhavém řízení placu, a od chvíle, co byl součástí *paranzy*, to byla i dobrá zástěrka.“³⁸ Když se ukázalo, že je Rogalo schopný vydělat víc peněz než jeho rodiče, změnily se role v jejich rodinné hierarchii. Matka s otcem se dokonce přestěhovali do Rogalova dětského pokoje a synovi přenechali svou ložnici, aby měl dostatek pohodlí. Po hádce, při které otec uhodil matku, a ta mu facku vrátila, dokonce Rogalo vytáhl na své rodiče revolver a následně je vyhodil z bytu. Převzal na sebe i péči o svou šestiletou sestru. Rogalův život končí při přestřelce s konkurenčním klanem. I on byl v době smrti již plnoletý.

2.6 Lollipop

Když se Vincenzo Esposito, přezdívaný Lollipop, přidal k *paranze*, bylo mu čtrnáct let. Jeho otec, matka a dvě sestry vedli společně fitcentrum. Peníze na financování rodinného podniku získal otec z neočekávaného dědictví, ale nešlo o příliš výnosný byznys. Matka z počátku synovy aktivity důrazně odsuzovala. „Jestli já zjistím, že makáte pro někoho na ulici, pro Strianovy, nebo ještě hůř, pro lidi ze San Giovanni, je s tebou konec, zastřelím tě dřív, než to udělaj voni.“³⁹ Poté, co zjistila, že díky těmto aktivitám získali v bance úvěr a mohou prostory fitcentra odkoupit, změnil názor: „Synáčku, ‘opakovala Lollipopova matka, teď si budou moct koupit prostory fitnesscentra a rozšířit aktivity.“⁴⁰ Při jednom z útěků před policií Lollipop zabije náhodného kolemjdoucího, postaršího muže, následně je zatčen a umístěn do nápravného zařízení pro mladistvé v Nisidě.

³⁸ Tamtéž, s. 58, z italského originálu: „...era un buon modo per riposarsi dalla fatica del gestire una piazza e una buona copertura da quando era in *paranza*.“

³⁹ SAVIANO, R. *Zuřivý polibek*, s. 58, z italského originálu: „...ma se scopo che faticate per qualcuno 'mmeizz' 'a via, ancora con gli Striano o peggio con quelli di San Giovanni, tu hai di campare, ti sparo io prima che ti sparano loro.“

⁴⁰ Tamtéž, s. 170, z italského originálu: „Figlio mio – continuava a ripetere la madre di Lollipop, ora potevano comprarsi muri della palestra e allargare l'attività.“

2.7 Další členové *paranzy*

O rodinném zázemí všech členů Nicolasovy *paranzy* se Savianův vypravěč bohužel dopodrobna nezmiňuje, proto jim v této práci není věnována samostatná podkapitola. Dozvídáme se ale, že Antonio Starita, který v obou románech vystupuje pod přezdívkou Dron, má sestru Annalisu a jeho otec pracuje jako zeměměřič. Dronův příběh končí v nápravném zařízení v Poggioreale, kam ho poslala jeho vlastní rodina poté, co ho udala policii ve snaze ho ochránit. Zeměměřičem je i Giacomo Capasso, otec Fabia Capassa, kterému říkají Briatore. Ten umírá jako plnoletý na střelná zranění hlavy.

Giuseppe Izzo dostal mezi kamarády přezdívkou Zoubek. Jeho otec pracoval na stavbách, kde mu Zoubek často pomáhal. Společně se Zoubkovým kamarádem Antonellem Petrellou, jemuž říkali Dumbo, a jeho otcem se jednou účastnili krádeže dlaždiček. Dumbo tehdy skončil v Nisidě, Zoubek s otcem unikli. Později se ze Zoubka stává vrah, když zabije Nicolasova bratra Christiana jako odplatu za zabití svého nejlepšího kamaráda Dumba. Zoubek je pak nucen skrývat se v garáži, kam mu jeho matka nosí jídlo. Zoubkovi se narodí syn Antonello, kterého se Nicolas a jeho parta pokusí zastřelit ještě v porodnici jako odplatu za smrt Nicolasova mladšího bratra Christiana, nakonec toho ale nejsou schopni. Zoubkův příběh končí v nápravném zařízení v Nisidě.

Ciro Somma zvaný Měkejš studuje gymnázium, ale má zato, že pro to, aby vydělal peníze, vzdělání nepotřebuje. Jeho život ukončí čtyři výstřely do obličeje.

2.8 Společné znaky literárních mladistvých mafiánů

Z poznatků uvedených výše vyplývá, že členové Nicolasovy *paranzy* v Savianových románech většinou nepocházejí z mafiánských rodin, ačkoliv rodiče některých z nich se především kvůli krádežím dostali do křížku se zákonem. Mahárádža a jeho kumpáni jsou adolescenti, kterým na počátku příběhu není víc než šestnáct let, nejmladšímu je dokonce deset. Všichni mají rodinné zázemí, chodí do školy a pocházejí spíše z nižší střední třídy. Jejich rodiče vykonávají běžná zaměstnání s průměrnými výdělky, přestože často pracují i patnáct hodin denně. Žijí v nájemních bytech, jejich ekonomická situace není nejhorší, ale nemohou si dovolit žít nad poměry. V bankách nedostanou úvěry, a pokud ano, dostávají se do prodlení

se splácením. Výjimkou je Luigi, zvaný Dragonból, který je jako jediný z mafiánské rodiny Strianových a netrpí nedostatkem peněz.

Smyslem života Savianových antihrdinů jsou mimo jiné počítačové hry, které stírají rozdíl mezi realitou a virtuálním světem. Mladí mafiáni nedokážou rozlišit skutečnou krev od té fiktivní a násilí je pro ně jenom hra. Zajímají je peníze, značkové oblečení a touží ovládnout svou rodnou čtvrť Forcellu. Zároveň prahnou po slávě a uznání. Na rozdíl od mafie ve standardním pojetí, která se snaží pracovat v utajení,⁴¹ členové dětské *paranzy* žijí především na sociálních sítích, protože při jejich vnímání světa potřebují být vidět, aby něco znamenali, a prostředí internetu je jednoduchým nástrojem k tomu, aby toho dosáhli. Komunikují mezi sebou nejčastěji prostřednictvím mobilní aplikace WhatsApp. „*Mahárádža rozkliknul WhatsApp a napsal všem, že mají sraz.*“⁴²

Zajímavé bylo sledovat, jak se zpočátku pevné a zásadové charaktery rodičů mladých mafiánů mění, když zjistí, že aktivity jejich dětí, proti kterým se většinou rázně vymezovali, mohou vyřešit jejich tíživou finanční situaci.

Dalším charakteristickým rysem, který je většině postav Savianova příběhu společný, je věk, ve kterém zemřou, tedy po dosažení plnoletosti. Důvodem je nepsané pravidlo, které tradiční klany dodržují, a sice že děti mají určitou imunitu. Zabít dítě je pro mafii nepřijatelné, jelikož by tím dali najevo, že je dokázalo zdiskreditovat. Protože dosažením dospělosti členové *paranzy* přestávají být oficiálně dětmi, končí tím i jejich doba hájení. „*A proč tě teda ještě nezastřelili? Protože máte imunitu.*“ „*Imunitu?*“ „*Imunitu kvůli věku, hošánku. Když někdo zastřelí dítě, sděluje celému světu, že ho to dítě může vojetat. Představ si tu vostudu. Problém je, že dospíváte, takže imunita...*“⁴³

Oběma románům nelze upřít syrovost příběhu, kterou autor navíc podtrhl svým sugestivním jazykovým stylem, který je v případě přímých promluv postav autentický a snadno uvěřitelný, odpovídá zároveň věku aktérů. V originále Roberto Saviano zachovává neapolský dialekt. Čtenáři navíc poutavým způsobem předkládá obraz rozpadající se špinavé Neapole, kterou se snaží ovládnout parta adolescentů, pro něž neexistuje nic jiného než nadvláda nad městem, v kterém vyrůstají a kterou jsou ochotni si bezohledně vydobýt všemi dostupnými

⁴¹ Roberto Saviano: *Náctiletá mafie je na Instagramu. Jaký strašný svět jsme stvořili...* [online]. In: . Český rozhlas Vltava, 1997 - 2022, 27. února 2019 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/roberto-saviano-nactileta-mafie-je-na-instagramu-jaky-strasny-svet-jsme-stvorili-7774047>.

⁴² SAVIANO, R. *Piraně*, s. 158, z italského originálu: „*O Maraja aprì WhatsApp e scrisse a ognuno di loro per dare l'appuntamento.*“

⁴³ SAVIANO, R. *Zuřivý polibek*, s. 260, z italského originálu: „*E pecché non t'ha sparato sino a mo'? Pecché tenete l'immunità? L'immunità? L'immunità dell'età, guaglio. Se uno spara a un bambino sta dicendo che al mondo che un bambino glielo può mettere in culo. Pensa che figur' e mmerda. Il problema è che state crescendo e mo' l'immunità...*“

prostředky. Románům, které mají v českém překladu souhrnně bezmála sedm set stran, by nicméně neuškodil podrobnější vhled do uvažování hlavních protagonistů a jejich rodinných příslušníků. Psychologie postav je poměrně zploštělá a vyvolává velké množství otázek, které zůstávají bez odpovědí. Význam tohoto literárního počinu přesto nelze bagatelizovat, nutí k zamyšlení a odkrývá za hranicemi Neapole ne zcela známý obraz tamní společnosti.

3. Realita versus fikce

Jak román *Piraně*, tak i *Zuřivý polibek* jsou založeny na skutečných událostech. Hlavním zdrojem informací byl pro Roberta Saviana policejní spis, do něhož mohl nahlédnout, když byl nucen trávit čas se svými bodyguardy na policejních služebnách. K rekonstrukci dialogů mu pak posloužily především získané odposlechy a výpovědi přeživších. Z veřejně dostupných zdrojů se mi podařilo zjistit, že se Roberto Saviano inspiroval skutečnou postavou, a tou je Emanuele Sibillo.⁴⁴

3.1 Emanuele Sibillo

Pro postavu Nicolase Fiorilly se autor inspiroval osobou Emanuela Sibilla (*31. října 1995, Neapol – 2. července 2015, Neapol), který si nechával říkat ES17 a tuto přezdívku si nechal i vytetovat. Číslovku sedmnáct proto, že písmeno S je sedmnácté v italské abecedě. I zde je patrná paralela s Mahárádžou, který se podepisoval jako F12. Písmeno F jako Fiorilla a zároveň jako Forcella, dvanáct proto, že písmeno N z jeho křestního jména je dvanácté v abecedě. Protože se ale Nicolas cítil jako vyvolený, někdo, kdo šíří poselství, číslovka dvanáct v sobě také skrývá dvanáct apoštolů.⁴⁵ Stejně rysy obou chlapců lze spatřit i v jejich vizážích, protože si oba nechali narůst delší vousy a jejich vzhled připomínal spíše bojovníka Islámského státu, ke kterým ostatně oba chlapci vzhlíželi. Obdobně jako literární postava Nicolase Fiorilly, i Emanuele a jeho parta měli svá V. I. P. místa v místním klubu, kam se chodili pravidelně bavit.

⁴⁴ *Paranza dei bambini - Analisi e commento*. Skuola.net [online]. Skuola Network, 2000 - 2022 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.skuola.net/appunti/cinema/paranza-bambini-analisi-commento.html>.

⁴⁵ SAVIANO, R. *Zuřivý polibek*, s. 57.

Emanuele Sibillo, zvaný též baby boss, se chtěl stát novinářem. Podle soudce Catella Marescy, který se jeho případem zabýval, byl velmi inteligentní, měl stejně jako Nicolas Fiorilla talent na psaní a mluvil perfektně italsky. V lednu roku 2011 byl ale Emanuele prvně zatčen za držení dvou zbraní a umístěn do detenčního zařízení pro mladistvé. Odtud utekl a následně byl znovu zadržen. Definitivně opustil nápravné zařízení na Vánoce roku 2012. V té době mu bylo sedmnáct let.

Aby mohl řídit obchod s drogami ve Forcelle, musí Emanuele Sibillo rozbít vládnoucí klan Mazzarellů (v knize se jedná o klan Faellových). Dne 19. dubna 2013 proto rozpoutá válku. Emanuelův otec Vincenzo Sibillo (*25. srpna 1966, Neapol) byl postřelen do nohy, a tak se v rámci pomsty Emanuele spolu s bratrem Pasqualem, (*29. prosince 1991, Neapol), který je znám spíše pod jménem Lino, pokouší zabít jednoho z členů klanu. Klan Sibillo se postupně rozrostl o další jména, až nakonec vešel ve známost jako klan Giuliano-Sibillo-Brunetti-Amiranti. Ten v letech 2013 a 2014 expandoval natolik, že někteří členové klanu Mazzarellových museli čtvrt' opustit. V historickém centru Neapole se rozhořela zuřivá válka plná vražd a léček nastražených mezi Emanuelovou *paranzou* a nepřátelskými klany.

V červnu roku 2015 bylo při policejní razii zatčeno na šedesát osob, Emanuele Sibillo ale zadržení unikl. V té době byl již obviněn ze spolčování s mafií a před spravedlností se skrýval. To mu však nezabránilo v tom, aby se 2. července 2015 se svými kumpány vydal za klanem Buonerbů (v Savianově románu se jedná o klan Vlasatců). Když dorazí před jejich dům, začne střílet. Buonerbové na střelbu odpoví svými zbraněmi a Emanuele je zasažen do zad. Mladého bosse ještě na skútru blíže nespecifikované osoby převezly do nemocnice Loreto Mare, lékaři mu už ale nedokázali pomoci. Umírá ve věku devatenácti let.

Místo šéfa v jeho *paranze* po něm převzal jeho starší bratr Pasquale „Lino“ Sibillo, kterého *pentiti*, tedy mafiáni, kteří se rozhodli spolupracovat s úřady výměnou za nižší tresty, označují za „*nejobávanějšího a nejbezohlednějšího šéfa novodobých dějin camorrry*.“⁴⁶

⁴⁶ ESPOSITO, Luciana. *Pasquale Sibillo, storia del baby camorrista più temuto e ricercato del momento*. Napolitan [online]. 6. července 2015, s. 1 [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.napolitan.it/2015/07/06/26112/pasquale-sibillo-storia-del-baby-camorrista-piu-temuto-e-ricercato-del-momento/> „Lo descrivono così i pentiti e collaboratori di giustizia informati dei fatti e lo additano come il boss più temibile e spietato della storia camorristica contemporanea.“

3.2 Mariarka Savarese

Zatímco románová postava Nicolase Fiorilly udržuje partnerský vztah s dívkou jménem Letizia, Emanuelova přítelkyně se jmenuje Mariarka Savarese (*1995). Pochází z mafiánské rodiny ze čtvrti Sanità a její strýc Salvatore Savarese, zvaný Il Padrino, se přátelil s Totò Riinou, obávaným bossem sicilské Cosa Nostry. Salvatore Riina si sám již ve svých devatenácti letech odpykával trest za zabití.⁴⁷ Mariarčina matka se vztahem s Emanuelelem nesouhlasila kvůli způsobu manželova života. Nechtěla, aby dcera zažívala to samé, co ona. Mariarčin otec je ve vězení, kde ho dcera čas od času navštěvuje.

Mariarka má s Emanuelelem Sibillou dvě děti, narození druhého se Emanuele už ale nedožil. V době, kdy byl Emanuele zastřelen, byla ve čtvrtém měsíci těhotenství. Po dohodě s rodinou se rozhodla druhého potomka pojmenovat Emanuele Junior Sibillo. V televizním dokumentu s názvem *ES17: Dio non manderà nessuno a salvarci* své rozhodnutí vysvětlila tím, že chce jméno Emanuele Sibillo vyslovovat po zbytek svého života. Tvrdí, že svým dětem chce jednou vyprávět pravdu o tom, jak a proč jejich otec zemřel, aby věděly, co je čeká, pokud budou pokračovat v jeho stopách. Chce, aby věděly, že peníze nezískají jen tak, ale musí si je odpracovat, zároveň ale chápe, že jednou provždy budou děti dětského bosse Emanuela Sibilly a že v Neapoli je velmi těžké žít život jinak. Zároveň uvažuje nad tím, že až děti vyrostou, město opustí.⁴⁸

Stejně jako Nicolas Fiorilla v příběhu Roberta Saviana, se i Emanuele Sibillo stal v Neapoli kultem. Mladí ho dodnes uctívají, nedaleko domu, kde žil, měl dokonce kapličku se svou bustou a urnou, kterou mu bez povolení zřídili jeho rodiče spolu s ostatními příbuznými. Oltář se ale stal trnem v oku místním, podle nichž se nejednalo ani tak o poctu mrtvému chlapci, jako spíš o potvrzení moci jeho klanu. Rodina měla dokonce na stížnosti reagovat vydíráním. Stavba byla nakonec v roce 2021 za asistence policie odstraněna. Emanuelova busta skončila v římském muzeu kriminologie. Otec Vincenzo Sibillo a matka Anna Ingenito byli v říjnu 2021 obviněni nejen z vydírání, ale i ze spolčování s mafií.

Sociální síť byly doménou nejen Savianových antihrdinů, ale i skutečného dětského bosse. I Emanuele Sibillo byl aktivním uživatelem, například na síti TikTok.⁴⁹ Dětská mafie je

⁴⁷ CAWTHORNE, N. *Historie mafie*, s. 139-140.

⁴⁸ LIGORIO, Diana e SANNINO, Conchita. *ES17 – Dio non manderà nessuno a salvarci* [online], na námět Roberta Saviana. Sky Atlantic, 2018, Itálie. https://www.youtube.com/watch?time_continue=2&v=2nKvulchQbE&feature=emb_title [přístup dne 21. dubna 2022].

⁴⁹ *Emanuele Sibillo su TikTok, polemiche per il profilo in memoria del baby-boss ucciso*. Internapoli.it: Quotidiano online indipendente [online]. 2021, 15. dubna 2021 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://internapoli.it/emanuele-sibillo-tiktok/>.

ale aktivní i na Instagramu či Facebooku. Za zmínku stojí, že zatímco tradiční mafie se snaží pracovat v naprostém utajení, mladiství se nebojí sdílené příspěvky označit celým svým jménem, a navíc specifickou značkou, která určuje příslušnost k danému klanu.

3.3 Pasquale Sibillo

Jak bylo již zmíněno výše, Pasquale „Lino“ Sibillo je starším sourozencem baby bosse Emanuela Sibilla, který poté, co byl jeho mladší bratr zabit, převzal velení nad *paranzou*. Již ve svých čtyřiaadvaceti letech měl na krku obvinění z vraždy, pokusu o vraždu, mafiánského zločinného spolčení, obchodování s drogami a vydírání. Od června roku 2015 se proto skrýval před spravedlností, často při tom měnil svůj vzhled. Nakonec byl v listopadu téhož roku dopaden, prozradilo ho jeho tetování. V následujícím roce dostal trest odnětí svobody v délce deseti let. Ačkoliv je zainteresovanými osobami označován jako nejobávanější šéf klanu, jeho jméno není zdaleka tak často skloňováno jako jméno jeho bratra Emanuela, neboť to byl právě on, kdo jako první rozpoutal válku s nepřátelským klanem Mazzarellů. Jeho paranza je zároveň první v historii, která se dostala až na vrchol organizovaného zločinu.

3.4 Dětská paranza versus skutečné tradiční klany

Při čtení Savianových knih o dětské *paranze* jsem si často kladla otázku, jakým způsobem se k samozvaným mladým mafiánům staví ve skutečnosti tradiční klany? Může v kraji, kde kořeny mafie sahají staletí do minulosti, skutečně jen tak založit klan nezletilý chlapec? V souboru rozhovorů Giovanniho di Lorenza, německoitalského novináře, s Robertem Savianem s názvem *Erklär mir Italien* (2019) jsem našla odpověď: „*Stojí za tím staré neapolské rodinné klany. Jinak by nebylo možné, aby mladí lidé chodili s kalašnikovy a ve velkém obchodovali s drogami. Tyto děti pocházejí z kriminálních nebo mafiánských kruhů a jsou jimi najímány. Staré klany si uvědomily, že se vyplatí nechat je dělat špinavou práci: Tito šestnáctiletí zabíjejí bez mrknutí oka...*“⁵⁰ Toto tvrzení koresponduje s literárním zpracováním této problematiky jen částečně – Nicolas a jeho kumpáni se sice dostanou k prodeji drog

⁵⁰ DI LORENZO, G. a SAVIANO, R. *Erklär mir Italien!*, s. 96: „Dahinter stehen die alten neapolitanischen Familienclans. Es wäre nicht sonst gar nicht möglich, dass die Jugendlichen mit Kalaschnikows durch die Gegend ziehen und Drogenhandel im großen Stil betrieben. Diese Kinder kommen aus kriminellen oder Mafia nachstehenden Kreisen und werden von ihnen angeheuert. Die alten Clans haben kapiert, dass es sich lohnt, sie die Drecksarbeit machen zu lassen: Diese 16-jährige töten, ohne mit der Wimper zu zucken...“ (Překlad v textu D. V.).

a ke zbráním právě tehdy, když kývnou na nabídku tradičního klanu, nicméně tvrdit, že pocházejí z mafiánských kruhů tak docela nejde, pokud těmi kruhy budeme myslet rodinné zázemí. Jak bylo již zmíněno výše, až na jednoho člena nikdo nežil v rodině s mafiánskou minulostí, ačkoliv rodiče některých členů měli s kriminalitou zkušenosti. Neplatí to ale v případě Mahárádži, jehož rodiče se živili výhradně poctivou prací a měli čistý trestní rejstřík.

Podíváme-li se na zázemí skutečného bosse dětské *paranzy* Emanuela Sibilla, zjistíme, že jeho rodiče se do křížku se zákonem dostali. Otec Vincenzo byl v březnu roku 2022 odvolacím soudem v Neapoli odsouzen na sedm let do vězení za vydírání, matka Anna Ingenito, které se přezdívá Lady Sibillo, byla v roce 2021 souzena za držení zbraní. Její advokát Rollando Iorio u soudu ale prokázal, že o existenci zbraní ve skříni svého syna neměla tušení, protože ji podle principu *de cuius*, tedy že pozůstalost je majetkem mrtvého, nikdy neotevřela.⁵¹

Podle soudce Catella Marescy, který se případy mladých zločinců zaobírá, jsou rodiny mladých mafiánů často nefunkční. V těchto rodinách buď otcové zcela chybí, nebo jsou sami ve výkonu trestu. Matky se často potýkají s existenčními problémy a své děti se snaží od zatčení všemožně chránit. I tato skutečnost je v románech Roberta Saviana nastíněna, a to v situaci, kdy matka Eduarda Cirilla synovu zbraň, kterou u něj najde, zneškodní tím, že ji zabalí a vhodí v přístavu do moře. Stane se tak poté, co odřekne program na ochranu svědků. „*Byla si svým rozhodnutím natolik jistá, že jedné noci, zatímco jela do nemocnice na směnu, si udělala zajižďku k přístavu. Přiblížila se co nejvíc k moři, ujistila se, že jen rackové jsou svědky toho, co dělá, vytáhla z tašky hadrovou kouli a hodila ji do vody. Vyrobita to závaží z hadrů, aby zapomněla, že uvnitř je pistole, kterou její syn zabil člověka.*“⁵²

Ani to, že se literární Nicolas Fiorillo i skutečně existující Emanuele Sibillo přidali do služeb Camorry není náhoda. Camorra je totiž organizace, která je na rozdíl od jiných mafií podle dosavadních Savianových zjištění otevřená prakticky komukoliv. „*Skoro bych řekl, že Camorra funguje na principu zásluh. Pokud tě mohou využít a máš na to, pak jsi jejich.*“

⁵¹ *Armi in casa, assolta lady Sibillo.* Napoli today [online]. 2021, 3. listopadu 2021, 1 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.napolitoday.it/cronaca/lady-sibillo-assolta.html>.

⁵² SAVIANO, R. *Zuřivý polibek*, s. 171, z italského originálu: „*Era così sicura della sua scelta che una notte, mentre andava all'ospedale a lavorara, aveva deviato verso il porto. Si era avvicinata il più possibile al mare, si era assicurata che solo i gabbiani fossero testimoni di quello che stava facendo, e aveva preso dalla borsa una palla di stracci e l'aveva buttata in acqua. Aveva fatto quella mappazza di stracci per dimenticarsi che lì dentro c'era la pistola con cui suo figlio aveva ammazzato.*“

V ostatních organizacích je to mnohem složitější: 'Ndrangheta byla vždy ,šlechtická', dbala na pokrevní linii. Dostaneš se tam, jen pokud ti v žilách koluje krev 'Ndraghety.'"⁵³

Že je kriminalita mezi mládeží z Kampánie obecně problémem, dokládá svými čísly též Italský národní statistický institut (ISTAT). Statistika z roku 2017 říká, že nejčastěji se deliktu dopouštějí mladiství ve věku šestnáct a sedmnáct let. Tuto skupinu následují osoby ve věku čtrnáct a patnáct let. Celkově šlo v první skupině o 999 případů, ve druhé skupině pak o 530 případů. Jak z údajů ISTATu vyplývá, první příčku obsadily majetkové trestné činy, ve zmíněných skupinách se jednalo celkem o 756 případů, druhým nejčastějším deliktem bylo násilí proti druhé osobě, a to celkem 598 případů. Kriminální delikty mladistvých se v Itálii podle statistik ISTATu netýkají výhradně Kampánie. Srovnáme-li uvedené údaje s přibližně stejně zalidněným regionem Lazio, zjistíme, že se v tomto kraji ve zkoumaných věkových skupinách nezletilí majetkové trestné činnosti dopustili celkem v 834 případech, násilí proti druhé osobě pak v 483 případech.

⁵³ DI LORENZO, G. a SAVIANO R. *Erklär mir Italien!*, s. 97: "Ich würde fast sagen: Die Camorra funktioniert nach dem Leistungsprinzip. Wenn sie dich brauchen können und du das Zeug dazu hast, bist du drin. In den anderen Organisationen ist das sehr viel schwieriger: Die 'Ndrangheta war immer „adelig“, sie achtet auf Abstammung. Da kommst du nur rein, wenn 'Ndragheta-Blut in deinen Adern fließt.'" (Překlad v textu D. V.).

Závěr

Předkládaná kvalifikační práce se ve své první části zabývala životem a tvorbou neapolského novináře a spisovatele Roberta Saviana. Zjistila jsem, že pochází z vysokoškolsky vzdělané rodiny. Otec je veterinární lékař, matka vysokoškolskou profesorkou. Prostředí Neapole Saviana ovlivňovalo od dětství, jako dítě byl dokonce svědkem vraždy. Tématu mafie se věnuje intenzivně v různých kontextech. Upozornil na sebe svou literární prvotinou s názvem *Gomorra*, kterou vydal v roce 2006, v níž přiblížil praktiky neapolské Camorry. Od té doby toto téma neustále rozvíjí. Jeho tvorba se postupně proměňovala, od publicistických textů přešel k románové tvorbě, což můžeme sledovat v případě dvou románů *Piraně* a *Zuřivý polibek*, jejichž analýze je věnovaná druhá kapitola této práce.

Ústředním motivem těchto románů je skupina adolescentů, kteří se ve věku 10 až 16 let rozhodnou založit si vlastní mafiánský klan. Mým cílem bylo zjistit, co vede hlavní postavy k tomu, aby se přidaly na stranu organizovaného zločinu, jakým způsobem spolu komunikují a jak se k jejich nelegálním aktivitám staví jejich rodiny. Ze zjištěných poznatků vyplývá, že hlavními příčinami, které motivují teenagery k tomu založit si vlastní mafiánský klan a vydat se na dráhu zločinu, jsou především nedostatek finančních prostředků a vysoká míra kriminality ve městě, v němž žijí. Na základě předložených skutečností si troufám tvrdit, že svou roli sehrává i to, jakým způsobem se rodiče svým dětem věnují. Ti jsou často ve velmi tíživé finanční situaci, proto ve snaze zabezpečit rodinu si buď přivydělávají ještě nad rámec svého zaměstnání a pracují i patnáct hodin denně, nebo se sami přikloní k nelegálnímu způsobu výdělku. Pro nedostatek času kvůli pracovnímu vytížení či v důsledku špatných rozhodnutí především otců dospívajících chlapců, a to jak v literárním, tak reálném světě, se rodiny stávají nekonzistentními, rozpadají se, vazby mezi členy domácností jsou slabé. Tato skutečnost je shodná jak v případě zkoumaných Savianových románů, tak i v reálném světě. Z novinových článků dostupných na internetu se mi podařilo zjistit, že předlohou k dílům *Piraně* a *Zuřivý polibek* byl Robertu Savianovi Emanuele Sibillo. O něm pojednává třetí kapitola této práce.

V ní jsem se snažila ukázat, že italská mafie již nejsou jen tradiční klany, ale že se k maffii může přidat i nezletilý, i přes to, že nepochází z mafiánské rodiny. Emanuele Sibillo se poprvé ocitl za hranicí zákona v sedmnácti letech a jako první se dostal až na vrchol zločinecké organizace v Itálii. Na rozdíl od Emanuelova literárního obrazu v Savianových dílech, Nicolase Fiorilla, mají jeho rodiče s policií a soudy své zkušenosti. Společnými rysy obou postav jsou jejich inteligence, talent na psaní, ale i vzhled, který připomíná spíš

islamistické radikály, ke kterým ostatně oba chovali sympatie. Oba mají sourozence, ačkoliv Nicolasův bratr Christian je mladší a je zabit, Emanuelův bratr Pasquale Sibillo je starší a po Emanuelově smrti se stal hlavou *paranzy*. Oběma chlapcům se narodily děti. Zatímco Nicolas se stal otcem dcery, Emanuele má dva syny. Narození druhého se ale nedožil. Oba protagonisté zemřeli krátce po dosažení plnoletosti rukou nepřátelských klanů. Stejně jako Nicolas, i Emanuele se v Neapoli stal kultem, který tamní mládež dodnes uznává.

Výzkum ukázal, že i přesto, že Roberto Saviano téma adolescentních mafiánů zpracoval beletristicky, s reálným obrazem se rozchází pouze v detailech. Domnívám se ale, že takto zajímavé a důležité téma by si zasloužilo, aby psychologie literárních postav byla rozpracovanější a hlubší a aby zasáhla šířeji i jejich rodinné příslušníky tak, aby si čtenář snáze udělal obrázek o tom, co je vede k jejich chování a jak ve vypjatých situacích uvažují. Protože ale Roberto Saviano doposud další díla, která by se zkoumanému tématu věnovala, nenapsal, mohl by se můj další výzkum zabývat otázkou, zda a jakým způsobem se mládeži a organizovanému zločinu věnují další italští literáti.

Riassunto

La tesi di laurea triennale presentata ha affrontato la vita e l'opera del giornalista e scrittore napoletano Roberto Saviano nella sua prima parte. Ho scoperto che proviene da una famiglia dove i genitori sono laureati. Suo padre è un veterinario, sua madre una professoressa universitaria. L'ambiente di Napoli ha influenzato Saviano fin dall'infanzia, è stato perfino un testimone a un omicidio. Affronta intensamente il tema della mafia in vari contesti. Ha attirato l'attenzione su di sé con il suo esordio letterario intitolato *Gomorra*, che ha pubblicato nel 2006, in cui ha descritto le pratiche della Camorra napoletana. Da allora, ha costantemente sviluppato questo tema. Il suo lavoro è gradualmente cambiato, da testi giornalistici a romanzi, ciò che possiamo vedere nel caso di due romanzi *La paranza dei bambini* e *Bacio feroce*, alla cui analisi si è il secondo capitolo di questa tesi.

Il tema centrale di questi romanzi è un gruppo di adolescenti che, tra i 10 e i 16 anni, decidono di fondare il loro proprio clan mafioso. Il mio obiettivo era di scoprire cosa spinge i personaggi principali ad unirsi al crimine organizzato, come comunicano tra loro e come le loro famiglie considerano le loro attività illegali. Le informazioni trovate mostrano che le principali cause che motivano gli adolescenti a fondare il proprio clan mafioso e partire per una carriera criminale sono principalmente la mancanza di soldi e l'alto tasso di criminalità nella città in cui vivono. Sulla base dei fatti presentati, oserei dire che anche il modo in cui i genitori si dedicano ai loro figli gioca un ruolo importante. Sono spesso in una situazione finanziaria molto difficile, quindi nel tentativo di provvedere sostentamento alle loro famiglie, o guadagnano soldi extra oltre il loro lavoro e lavorano quindici ore al giorno, o loro stessi si rivolgono al modo illegale di guadagnare.

A causa della mancanza di tempo per il carico lavorativo o a causa delle decisioni incorrette, in particolare dei padri di ragazzi adolescenti, sia nel mondo letterario che in quello reale, le famiglie diventano inconsistenti, si scompongono, i legami tra i membri della famiglia sono deboli. Questo fatto risulta lo stesso sia nel caso dei romanzi di Saviano esaminati che nel mondo reale. Dagli articoli di giornali disponibili su Internet, sono riuscita a scoprire che il modello per le opere *La paranza dei bambini* e *Bacio feroce* era Emanuele Sibillo. Su di lui è discusso nel terzo capitolo di questa tesi.

In esso, ho cercato di dimostrare che la mafia italiana non rappresenta più solo i clan tradizionali, ma che anche un minorenne può unirsi alla mafia, nonostante il fatto che non

provenga da una famiglia mafiosa. Emanuele Sibillo è andato oltre la legge all'età di diciassette anni ed è stato il primo a raggiungere la vetta di un'organizzazione criminale in Italia. A differenza dell'immagine letteraria di Emanuele nelle opere di Saviano, Nicolas Fiorillo, i genitori di Emanuele hanno le loro esperienze con la polizia ed i tribunali. Le caratteristiche comuni di entrambi i personaggi sono la loro intelligenza, il talento per la scrittura, ma anche il loro aspetto, che ricorda più i radicali islamisti, per i quali entrambi avevano simpatia. Entrambi hanno fratelli, anche se il fratello di Nicolas, Christian, è più giovane e viene ucciso, il fratello di Emanuel, Pasquale Sibillo, è più grande ed è diventato il capo della paranza dopo la morte di Emanuel. Entrambi i ragazzi ebbero figli. Mentre Nicolas è diventato padre di una figlia, Emanuele ha due figli. Ma non visse abbastanza per vedere la nascita del secondo. Entrambi i protagonisti morirono poco dopo aver raggiunto la maggior età per mano di clan nemici. Come Nicolas, Emanuele divenne un culto a Napoli che i giovani di Napoli riconoscono ancora oggi.

La ricerca ha dimostrato che anche se Roberto Saviano ha trattato il tema dei mafiosi adolescenti nella finzione, differisce dall'immagine reale solo nei dettagli. Tuttavia, credo che un argomento così interessante e importante meriti di rendere la psicologia dei personaggi letterari più sviluppata e più profonda, e di descrivere i loro familiari in modo più ampio, in modo che il lettore possa più facilmente ottenere un quadro di ciò che li porta al loro comportamento e di come pensano nelle situazioni di tensione. Ma poiché Roberto Saviano non ha ancora scritto altre opere sul tema esaminato, la mia ricerca successiva potrebbe affrontare la questione se e come altri autori letterari italiani si occupano di giovani e criminalità organizzata.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

ARLACCHI, Pino. *Italská mafie a její podnikání*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2002. Politika a společnost. ISBN 80-732-5008-X.

CAWTHORNE, Nigel. *Historie mafie*. Praha: Dobrovský, 2016. Knihy Omega. ISBN 978-80-7390-347-3.

CICONTE, Enzo. *Dall'omertà ai social: Come cambia la comunicazione della mafia*. Pavia: Edizioni Santa Caterina, 2017. ISBN 978-88-96120-31-6.

DI LORENZO, Giovanni a Roberto SAVIANO. *Erklär mir Italien!: Wie kann man ein Land lieben, das einen zu Verzweiflung treibt?*. 2. vydání. Köln: Kippenheuer & Witsch, 2019. ISBN 978-3-462-05193-3.

DICKIE, John. *Pokrevní bratrstvo: vzestup italských mafií*. Praha: Fortuna Libri, 2012. Fortuna factum. ISBN 978-80-7321-648-1.

LANE, David Stuart. *Do srdce mafie*. Bratislava: Aktuell, 2010. ISBN 978-80-89153-79-4.

MASTROPASQUA, Isabella, PAGLIAROLI Tiziana a TOTATO, Maria Stefania, ed. *I NUMERI pensati: 1° rapporto sulla devianza minorile in Italia*. Roma: Gangemi Editore spa, 2008. ISBN 978-88-492-1576-2.

PRIORE, Rosario a Gioacchino LAVANCO, ed. *Adolescenti e criminali: minori e organizzazioni mafiose: analisi del fenomeno e ipotesi di intervento*. Milano: FrancoAngeli, 2007. ISBN 978-88-464-8579-3.

SAVIANO, Roberto. *Bacio feroce*. Milano: Giangiacomo Feltrinelli Editore, 2017. ISBN 978-88-07-89232-5.

SAVIANO, Roberto. *Gomora: Osobní výpověď o ekonomické rozpínavosti neapolské camorry*. Vydání druhé. Přeložila Alice FLEMROVÁ. V Praze a Litomyšli: Paseka, 2012. ISBN 978-80-7432-265-5.

SAVIANO, Roberto. *Gridalo*. Itálie: Giunti editore S. p. A./Bompiani, 2020. ISBN 978-88-301-0091-6.

SAVIANO, Roberto. *Krása a peklo: texty 2004-2009*. Přeložila Alice FLEMROVÁ. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-028-6.

SAVIANO, Roberto. *In mare non esistono taxi*. Řím: Contrasto, 2019. ISBN 978-88-6965-786-3.

SAVIANO, Roberto. *La paranza dei bambini*. Milano: Giangiacomo Feltrinelli Editore, 2016. ISBN 978-88-07-03207-3.

SAVIANO, Roberto. *Nula nula nula: [příběhy, trasy, bossové a oběti kokainu]*. Přeložila Alice FLEMROVÁ. Praha: Paseka, 2013. ISBN 978-80-7432-346-1.

SAVIANO, Roberto. *Opak smrti*. Přeložila Alice FLEMROVÁ. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-043-9.

SAVIANO, Roberto. *Piraně*. Přeložil Alice FLEMROVÁ. V Praze: Paseka, 2019. ISBN 978-80-7432-993-7.

SAVIANO, Roberto. *Pojď se mnou pryč*. Přeložila Alice FLEMROVÁ. Praha: Paseka, 2012. ISBN 978-80-7432-240-2.

SAVIANO, Roberto. *Sono ancora vivo*. Milano: Bao Publishing, 2021. ISBN 978-88-3273-651-9.

SAVIANO, Roberto. *Zuřivý polibek*. Přeložil Alice FLEMROVÁ. V Praze: Paseka, 2021. ISBN 978-80-7637-094-4.

Online zdroje

Armi in casa, assolta lady Sibillo. Napoli today [online]. 2021, 3. listopadu 2021, 1 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.napolitoday.it/cronaca/lady-sibillo-assolta.html>.

Attivate misure di protezione per Saviano. Corriere della sera [online]. Rcs Quotidiani Spa, 17. října 2006 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: https://www.corriere.it/Primo_Piano/Cronache/2006/10_Ottobre/16/saviano.html.

Emanuele Sibillo su TiKToK, polemiche per il profilo in memoria del baby-boss ucciso. Internapoli.it: Quotidiano online indipendente [online]. 2021, 15. dubna 2021 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://internapoli.it/emanuele-sibillo-tiktok/>.

ESPOSITO, Luciana. *Pasquale Sibillo, storia del baby camorrista più temuto e ricercato del momento*. Napolitan [online]. 6. července 2015, s. 1 [cit. 2022-04-22]. Dostupné

z: <https://www.napolitan.it/2015/07/06/26112/pasquale-sibillo-storia-del-baby-camorrista-piu-temuto-e-ricercato-del-momento/>.

Genova, laurea a Saviano: «La dedico ai Pm di Milano» [online]. Genova: GEDI News Network S.p.A., 2011, 22. ledna 2011 [cit. 2022-05-04]. Dostupné z: <https://www.ilsecoloxix.it/genova/2011/01/22/news/genova-laurea-a-saviano-la-dedico-ai-pm-di-milano-1.32966415>.

GIACCA, Francesco. *I minori e la criminalità organizzata a napoli, riflessioni sulla dimensione dell'azione criminale e la costruzione del processo di significazione della devianza*. Carabinieri.it [online]. Napoli, 2005, [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.carabinieri.it/media---comunicazione/rassegna-dell-arma/la-rassegna/anno-2005/n-4---ottobre-dicembre/studi/i-minori-e-la-criminalit%C3%A0-organizzata-a-napoli-riflessioni-sulla-dimensione-dell-azione-criminale-e-la-costruzione-del-processo-di-significazione-della-devianza>.

Gomorra (romanzo). In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: [https://it.wikipedia.org/wiki/Gomorra_\(romanzo\)#cite_note-3](https://it.wikipedia.org/wiki/Gomorra_(romanzo)#cite_note-3).

<https://www.treccani.it/vocabolario/paranza/> [přístup dne 19. dubna 2022].

Istituto nazionale di statistica [online]. Řím [přístup dne 1. května 2022]. Dostupné z: www.istat.it.

Itálie v rekordním zásahu proti mafii zabavila majetek za miliardy. Novinky.cz [online]. Borgis, 2003 - 2020, 14. září 2010 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/clanek/italie-v-rekordnim-zasahu-proti-mafii-zabavila-majetek-za-miliardy-58555>.

Italská mafie je na Slovensku už dlouho, píše skrývajícím se autor bestselleru Gomora. Lidovky.cz [online]. 1. března 2018 [cit. 2022-05-04]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/saviano-mafie-se-na-slovensku-skryvaji-a-investuji-zde-uz-dlouho.A180301_190931_ln_zahranici_ele.

Italská mafie prorostla i do Prahy. Pere tam špinavé peníze, podezřívá policie. Echo24.cz [online]. ECHO MEDIA, 2018, 12. března 2018 [cit. 2022-05-04]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/S5FKB/italska-mafie-prorostla-i-do-prahy-pere-tam-spinave-penize-podezriva-policie>.

LIGORIO, Diana e SANNINO, Conchita. ES17 – *Dio non manderà nessuno a salvarci* [online], na námět Roberta Saviana. Sky Atlantic, 2018, Itálie. https://www.youtube.com/watch?time_continue=2&v=2nKvuIchQbE&feature=emb_title [přístup dne 21. dubna 2022].

Roberto Saviano. Databáze knih [online]. Praha: Databaze knih, c2008 - 2022 [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/autori/roberto-saviano-3452>.

Roberto Saviano. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.wikidata.org/wiki/Q25163#P166>.

Roberto Saviano: Jak bojovat s mafii? Musí tě být vidět. IDNES.CZ [online]. MAFRA, 2022, 14. prosince 2010 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/roberto-saviano-jak-bojovat-s-mafii-musi-te-byt-videt.A101214_174903_zahranicni_btw.

Roberto Saviano: Můj život s ozbrojenou ochranou. Investigace.cz [online]. České centrum pro investigativní žurnalistiku, 2021, 25. dubna 2015 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/roberto-saviano-muj-zivot-s-ozbrojenou-ochranou/>.

Roberto Saviano: Náctiletá mafie je na Instagramu. Jaký strašný svět jsme stvořili... [online]. In: . Český rozhlas Vltava, 1997 - 2022, 27. února 2019 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/roberto-saviano-nactileta-mafie-je-na-instagramu-jaky-strasny-svet-jsme-stvorili-7774047>.

Umberto Eco: non lasciamo da solo Saviano. La Repubblica [online]. GEDI Gruppo Editoriale S.p.A., 2006, 10. října 2006 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://ricerca.repubblica.it/repubblica/archivio/repubblica/2006/10/16/umberto-eco-non-lasciamo-da-solo-saviano.html>.